

УДК 330.322

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ

Дудчик О.Ю., Кудлай Ю.С., Панасенко Ю.М.
Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті проведений аналіз інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону, визначені тенденції і перспективи інвестування. На основі проведеного дослідження виявлені проблеми й запропоновані напрямки їх рішення.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, регіон, інвестиційні вкладення, активізація інвестиційної діяльності, іноземні інвестиції, джерела інвестицій, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна активність.

Постановка проблеми. В наш час економіка країни потребує сталого розвитку. В умовах жорсткої міжнародної конкуренції на ринку капіталів, коли попит перевищує пропозицію, виникає проблема залучення інвестиційних ресурсів. Що потребує формування сприятливого середовища, яке створює умови для підвищення інвестиційної активності потенційних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В галузі оцінки інвестиційної привабливості об'єктів різного рівня (від інвестиційного проекту до країни в цілому) заслуговують на увагу роботи багатьох учених: М.О. Акименко, Ю.П. Алексєєвої, В.В. Бочарова, М.С. Бутко, В. Беренса, Л. Гітман, А.А. Горбунова, А.Л. Гапоненко, А.Г. Гранберга, О. Гребенікової, П.С. Ещенко, А.Е. Когута, Н.І. Клімової, О.М. Климахіної, А.С. Кербікової, Р.Н. Лаврова, С.В. Малярової, В.О. Мандибури, К.В. Павлової, С.В. Раєвського, І.І. Сигова, С.А. Суспіцина, А.І. Татаркіна, В.Ф. Уколова, М.М. Хитько, В.П. Чичканова, А.Н. Швецова і ін. Не втрачають своєї цінності і актуальності роботи таких загальнознаних економістів та науковців як Дж. Сорос, І. Бланк, А. Пересада, Дж. Кейнс, А.Сміт, У. Шарп.

Аналіз наукових публікацій показує, що питання аналізу привабливості окремих територій розкрито не повністю: відсутні концептуальні підходи до розробки інвестиційної політики з урахуванням особливостей конкретних регіонів; не має чіткого механізму вибору та реалізації пріоритетів інвестування; методи тактичного та стратегічного планування

інвестиційної діяльності в рамках регіону потребують удосконалення.

Мета статті. Мета дослідження полягає в аналізі інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону та розробці рекомендацій щодо створення сприятливих умов для іноземного інвестування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність є однією з головних умов успішного розвитку економіки України та її регіонів. Її активність змінюється в залежності від внутрішніх та зовнішніх умов. Реалізація довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел і оптимізації напрямків їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання.

Інвестиційний клімат – це умови, які сприяють чи гальмують процеси інвестиційної діяльності у конкретному регіоні та у країні в цілому. Стан інвестиційного клімату визначається інвестиційними ризиками, тобто ймовірністю втрати капіталу. Рівень та характер інвестиційних ризиків формують інвестиційний імідж регіону [2, с. 15].

Інвестиційна привабливість – це якісна та кількісна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта можливого інвестування. Головна суть інвестиційної привабливості полягає в реалізації стратегії отримання максимального прибутку від вкладеного капіталу. Тому на сьогоднішній день, при розробці і прийнятті інвестиційних рішень, іноземний інвестор спирається на дослідження конкурентоспроможності

регіональної економіки, а саме звертає увагу на регіони, які є більш привабливими.

Основними чинниками, що зумовлюють інвестиційну привабливість є:

1) наявність ресурсно-сировинної бази та особливості природно-кліматичних умов;

2) економіко-географічне положення регіону та рівень його інфраструктурної забезпеченості;

3) виробнича та наукова спеціалізація регіону;

4) наявність трудового потенціалу та рівень його кваліфікації;

5) сукупна купівельна спроможність населення;

6) розвиненість інституціональної ринкової структури (біржі, банки, фінансові посередники, страхові компанії та ін.) тощо [6, с. 156].

Відповідно до методології Державної служби статистики України до капітальних інвестицій відносять інвестиції в основний капітал (основні засоби), в інші необоротні матеріальні активи, видатки, пов'язані з удосконалюванням об'єктів основних засобів (капітальний ремонт споруджень, будинків, машин і устаткування), інвестиції в необоротні нематеріальні активи [3]. Інвестиції в основний капітал в Україні в останні роки знаходяться на рівні 13-16% від ВВП. Це один з найнижчих показників в Європі. В країнах ЄС норма інвестицій в основний капітал по відношенню до ВВП не нижче 30%. В Китаї в останні роки цей показник становить 40-46%.

Дніпропетровська область є одним з найбільш економічно розвинених регіонів України. У 2010 році обсяг промислового виробництва в регіоні виріс на 16%. У 2011 році – ще додатково на 5%. 2012 рік область почала зі зростанням промислового виробництва майже на 10% за січень місяць [4].

Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку області на сьогодні перевищив 8 млрд. доларів США. За цим показником Дніпропетровщина є національним лідером. Кожен шостий долар, вкладений іноземними інвесторами в Україну, працює сьогодні в Дніпропетровській області. Тільки за 2010-2011 роки в умовах світової кризи в економіку

області залучено більше 1 млрд. доларів США [4].

Надра Дніпропетровської області є основою промисловості України. В регіоні зосереджено понад 50% від загального обсягу корисних копалин країни, а саме 100% загальнонаціональних запасів марганцевої і 90% залізної руди, а також майже половина всіх розвіданих запасів вугілля [4].

Згідно з даними таблиці 1 серед сильних сторін інвестиційного середовища регіону слід виділити високий рівень кваліфікації трудових ресурсів, який є важливим індикатором якості робочої сили, значний рівень активності регіональної влади у сфері забезпечення інвестиційної привабливості. Проте варто відмітити той факт, що як і в багатьох інших регіонах, в області склались непрості стосунки бізнесу з контролюючими органами, зокрема з податковою службою.

Таблиця 1

**Переваги та недоліки
Дніпропетровського регіону**

Сильні сторони	Слабкі сторони
Сприятливе бізнес-середовище, захист інвестора; високий рівень знань випускників (кваліфіковані трудові ресурси), активність регіональної влади	Забруднення навколишнього середовища, відносини бізнесу з податковою службою
Можливості	Загрози
Підвищення якості професійно-технічної освіти	Залежність від природних ресурсів, тимчасові коливання попиту на ринках

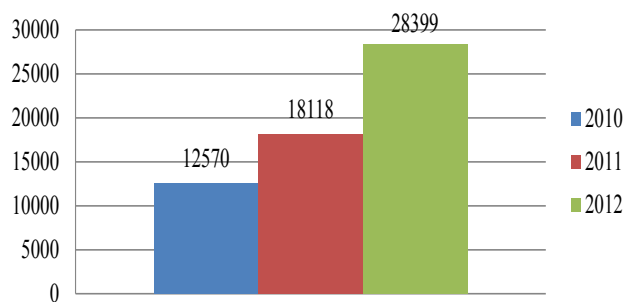

Рис. 1. Динаміка інвестицій в основний капітал в Дніпропетровському регіоні за 2010-2012 рр. млн. грн. [1]

Протягом останніх трьох років в Дніпропетровському регіоні обсяги капітальних інвестиційних вкладень в економіку регіону збільшилися в 2,5 рази, що свідчить про реальну активізацію інвестиційних процесів. У середньому за розглянутий період щорічні темпи приросту капітальних інвестицій становлять 44,2% (рис. 1).

У структурі капітальних інвестицій за 2010-2012 рр. найбільшу питому вагу – близько 50%, займало таке джерело фінансування як власні кошти підприємств та організацій. Така тенденція зберігалась протягом останніх трьох років. У 2010 році частка цього джерела фінансування складала 58,4%, у 2011р. – 49,1%, у 2012р. – 49,5%. На другому місці за джерелами фінансування капітальних інвестицій стоять кредити банків та інші позики. У 2010 році їх частка складала 16,7%, у 2011 та 2012 роках відповідно 14,7% та 21,0% (табл. 2, рис. 2).

ційних кредитних ресурсів відкритий далеко не всім підприємствам. Таким чином, стратегію фінансування інвестицій підприємствами України варто визнати консервативною, тому що в даних операціях вони, більшою мірою, покладаються на власні сили й можливості [7].

У той же час, ріст економіки, відносна економічна стабільність ситуації в Україні, сприяння інвестиційним процесам з боку держави, розвиток вітчизняного фінансового ринку сприяли розширенню позикових джерел фінансування інвестиційної діяльності.

Активізація інвестиційної діяльності в цілому й збільшення вкладень в основний капітал підприємств, в якісне вдосконалення й модернізацію їх основних засобів, протягом періоду що аналізується, було обумовлено стабілізацією загальної економічної ситуації в Україні, а також заходами, розпочатими органами державної влади, щодо стимулювання розвитку підприємництва в цілому і інвестування зокрема.

Таблиця 2
Динаміка інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за 2010-2012 рр., млн. грн. [1]

Джерела фінансування	2010	2011	2012
Кошти державного бюджету	3014	3908	4690
Кошти місцевих бюджетів	1071	867	1040
Власні кошти підприємств та організацій	12686	17051	20461
Кредити банків та інші позики	3789	7251	8701
Кошти іноземних інвесторів	319	408	490
Кошти населення на будівництво власних квартир	2180	2056	2467
Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	799	926	1111
Інші джерела фінансування	1964	2000	2400

Кошти іноземних інвесторів становлять найменшу частку серед джерел фінансування (2,9% у 2010 році, 1,2% у 2011 та 2012 роках).

Кредитні ризики в Україні усе ще досить великі, тому доступ до інвести-

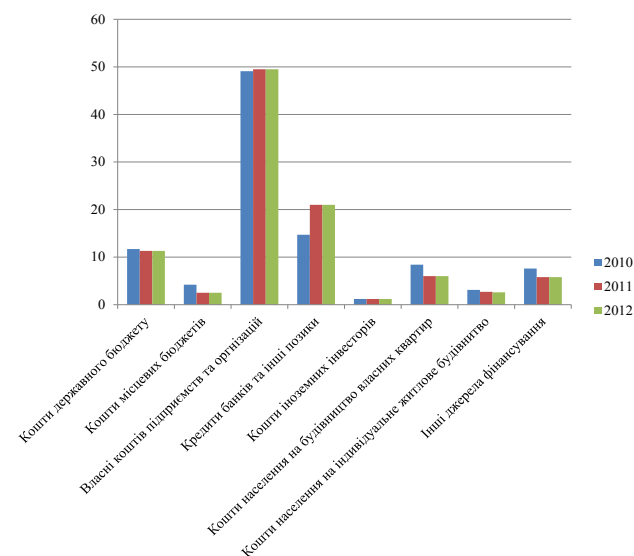

Рис. 2. Джерела інвестицій в основний капітал у Дніпропетровському регіоні в 2010-2012 рр., %

Розподіл інвестицій за видами економічної діяльності у 2010–2012 рр. представлений в таблиці 3.

Результати аналізу свідчать про те, що протягом 2010-2012рр. основними галузями, в які спрямовувались інвестиції, були промисловість, транспорт й зв'язок (більше 50%), що динамічно розвиваються. Однак, в останні роки їхня частка

Таблиця 3
**Інвестиції в основний капітал
 в Дніпропетровському регіоні
 за видами економічної діяльності,
 2010-2012 рр., млн. грн. [1]**

Вид економічної діяльності	2010	2011	2012
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	926	1428	1714
Рибальство, рибництво	0	1	1
Промисловість	8130	12050	14460
Будівництво	109	175	210
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1250	1570	1884
Діяльність готелів та ресторанів	59	89	1673
Діяльність транспорту та зв'язку	2013	3523	4228
Фінансова діяльність	254	348	418
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	1263	1305	1566
Державне управління	30	46	55
Освіта	67	80	100
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	98	145	174
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	278	243	292
Всього	14477	21002	26775

трохи знизилася за рахунок розширення питомої ваги інвестицій в операції з нерухомістю й торгівлю. У цілому можна відзначити, що галузева спрямованість інвестиційних процесів в Україні визначається темпами й стабільністю розвитку тих або інших галузей економіки, активністю ринкових процесів в них і їхньою прибутковістю. Перераховані вище галузі – лідери в структурі інвестицій, за даними параметрами значно перевершують інші галузі економіки України.

З точки зору напрямку інвестицій, безумовним лідером у 2010-2012рр. була промисловість, на яку припадає більше половини усіх інвестицій. Так у 2010 році їх частка становила 56,16% від загального обсягу інвестицій. У 2011 та 2012 роках відповідно 57,39% та 54,01%. У 2012

році порівняно з 2010 роком обсяг інвестицій в промисловість Дніпропетровського регіону зріс на 43,76%, або в 0,56 рази. Іншими важливими напрямками інвестування виступали транспорт (13,9% – у 2010р., 16,77% у 2011р. та 15,79% у 2012р.), зв'язок і торгівля (8,72% у 2010р., 6,21% у 2011р. та 5,85% у 2012р.). Так у 2010 році обсяг фінансування транспорту складав 2013 млн. грн. У 2011р. порівняно з 2010р. обсяг інвестицій зріс 1510 млн. грн., або на 51,7%. Дещо збільшується інвестування в сільське господарство: з 926 млн. грн. в 2010р. до 1714 млн. грн. в 2012р., при цьому питома вага залишається без змін на рівні 6,4%.

Найменша частка фінансування припадає на державне управління (0,21-0,22%) та рибальство (0,004%), незначним залишається і обсяг інвестування в освіту (0,21%-0,38%) і сферу здоров'я (0,65%-0,69%).

Дніпропетровська область активно залучає прямі іноземні інвестиції (рис.3). Станом на 1 січня 2011 року їх загальний обсяг досяг 7486,7 млн. дол. США. На 1 січня 2012 року їх обсяг збільшився на 6,94% і становив 8006,2 млн. дол. США. У 2012р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 345,6 млн. доларів США прямих інвестицій (акціонерний капітал), тобто відбувся приріст на 4,32% порівняно з 2011р. Станом на початок 2013 року в Дніпропетровську область надійшло 8351,8 млн. дол. США іноземних інвестицій. У 2012 році порівняно з 2011 роком обсяг прямих іноземних інвестицій зріс на 8,69 % і становив 8208 млн. дол. США. Станом на 01.07.2013 обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку області склав 8801,2 млн. дол. США, що становить 104,3% до їх обсягів на початок року. Питома вага області в загальнодержавних обсягах складає 15,9% .

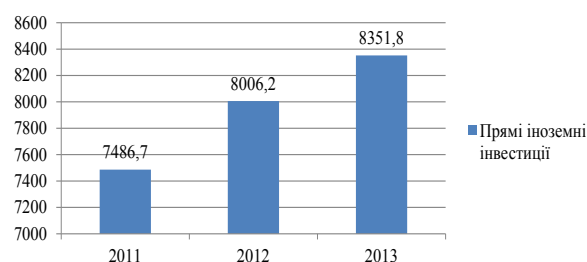

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції в Дніпропетровський регіон на 1 січня відповідного року, млн. дол. США [1]

На одного мешканця області припадає іноземних інвестицій на рівні 2658,4 дол. США, що у 2,2 рази більше середнього показника, який по Україні становить 1218,1 дол. США.

Інвестиції надійшли з 62 країн світу більше ніж у 1200 підприємств та організацій 12 міст та 17 сільських районів. Найбільші обсяги іноземних інвестицій вкладено у промисловість – 72,6%, торгівлю – 9,2%, фінансову діяльність – 6,7%, операції з нерухомістю – 3,6% та в інші галузі.

Від країн ЄС надійшло у 2011 р. 88,4% загального обсягу акціонерного капіталу, з інших країн світу – 11,5%, з країн СНД – 0,1%.

Область є лідером із залучення іноземних інвестицій серед областей України.

Висновки та пропозиції. Більшість країн, що розвиваються, вважають прямі іноземні інвестиції важливим джерелом розвитку. Від інвестицій, зокрема іноземних, залежить реформування економіки та структурні перетворення, відновлення виробництва, створення дієвої ринкової та соціальної інфраструктури, формування конкурентоспроможності регіону.

Базуючись на аналізі результатів дослідження, а також беручи до уваги стратегію економічного розвитку Дніпропетровської області, покращення інвестиційної привабливості регіону варто здійснювати за такими основними напрямками:

1) Усунення бюрократичних та корупційних перешкод. Інвестори повинні розуміти вимоги, які їм висуваються, і бути впевненими у тому, що ці вимоги однакові для всіх та не залежать від особистих уподобань або інтересів державних службовців.

2) Захист прав власності. Інвестори повинні бути впевненими у тому, що їхні права як власників будуть захищені. Це дасть їм можливість робити довгострокові та масштабні інвестиції.

3) Посилення контролю за дотриманням екологічних стандартів, які визнача-

ють вимоги до стану повітря, ґрунтів та питної води. Ці стандарти повинні бути прозорими та справедливими.

4) Проведення зустрічей та форумів за участю національних та закордонних виробників і інвесторів та представників державних структур.

5) Сприяння місцевим підприємствам в участі у ділових подіях в інших областях України та за кордоном.

6) Прозора та продумана інформаційна і фінансова підтримка підприємств.

Основними завданнями державної інвестиційної політики щодо покращення інвестиційного клімату в Дніпропетровському регіоні можна вважати такі:

1) здійснення заходів, спрямованих на прискорення структурної перебудови економіки;

2) реформування податкової системи з метою зменшення податкового навантаження, надання пільг суб'єктам, які здійснюють інвестиційну і в першу чергу інноваційну діяльність;

3) залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність, чому сприятиме високий рівень кваліфікації трудових ресурсів в регіоні;

4) гармонізація національного законодавства із європейськими стандартами;

5) проведення презентації найперспективніших інвестиційних проектів в Україні та за кордоном.

Крім вирішення питання вдосконалення відносин в інвестиційній сфері на макrorівні, провідна роль у створенні механізму залучення, сприйняття та ефективного використання інвестицій належить місцевій владі. Загальним критерієм при цьому є скорочення сукупних витрат фінансових, матеріально-технічних та енергетичних ресурсів і збереження довкілля в регіоні при досягненні прийнятних показників щодо якості й термінів реалізації інвестиційних проектів.

Перспективи подальших наукових досліджень – формування концепції інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону в сучасних умовах.

Список літератури:

1. Головне управління статистики у Дніпропетровській області – Офіційний веб-сайт: – [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dneprstat.gov.ua/>
2. Гребеникова Е. Состояние инвестиционной деятельности в Украине и возможности ее активизации / Е. Гребеникова // Економіка. Фінанси. Право. – 2003.- № 2. – С. 14-18.

3. Державна служба статистики України – Офіційний веб-сайт: – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Дніпропетровська обласна державна адміністрація – Офіційний веб-сайт: – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua>
5. Кербікова А.С., Хитько М.М. Оцінка інвестиційної привабливості регіону / А.С. Кербікова, М.М. Хитько // [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/19/kerbikova.php>
6. Климахіна О.М. Система учета экономических показателей в управлении развитием региона / П.С. Ещенко, В.О. Мандибура// Актуальні складові регіонального розвитку в контексті Європейської Інтеграції. Збірник тез.-2009.- С.156
7. Лавров Р.В. Роль банківських установ в активізації інвестиційних процесів на вітчизняних підприємствах / Р.В. Лавров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 36-47.

Дудчик О.Ю., Кудлай Ю.С., Панасенко Ю.М.

Днепропетровская государственная финансовая академия

АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ДНЕПРОПЕТРОВСКОГО РЕГИОНА

Резюме

В статье проведен анализ инвестиционной привлекательности Днепропетровского региона, определены тенденции и перспективы инвестирования. На основе проведенного исследования выявлены проблемы и предложены направления их решения.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, регион, инвестиционные вложения, активизация инвестиционной деятельности, иностранные инвестиции, источники инвестиций, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная активность.

Dudchik O.Yu., Kudlay Yu.S., Panasenko Yu.M.

Dnipropetrovsk State Financial Academy

INVESTMENT ANALYSIS DNIPROPETROVSK REGION

Summary

In the article analysis of investment activity in the Dnipropetrovsk region identified prospects and investment trends. Based on the study identified problems and directions of their decision.

Key words: investment attractiveness, region, investment, activization of investment activity, foreign investment, sources of investment, foreign direct investment, investment activity.